

dig stadium. Tidig diagnostik kan dock möjliggöras medelst nya markörer (plasmakromogranin A) samt bättre lokaliseringsmetoder, exempelvis med somatostatinreceptorscintigrafi eller genom att använda en prob för att detektera radioaktivt somatostatin under operation av primärtumören och därmed lokalisera eventuella metastaser. Detta är särskilt användbart vid tumörer i thorax, men mindre användbart i buken där bakgrundsstrålningen från tarmen är så pass stor att nuvarande detektorer är för okänsliga.

En tidig diagnostik möjliggör kirurgisk behandling, vilket kan leda till bot. Detta är särskilt viktigt, eftersom effektiva medicinska behandlingsmetoder för tumörer med ektopisk ACTH-produktion saknas.

Referenser

1. Wajchenberg LB, Medonca BB, Liberman B, Pereira A, Carreiro PC, Wakamatsu B et al. Ectopic adrenocorticotrophic hormone syndrome. *Endocr Rev* 1994; 15: 752-87.
2. Becker M, Aron DC. Ectopic ACTH syndrome and CRH-mediated Cushing's syndrome. *Endocrinol Metab Clin North Am* 1994; 23: 585-605.
3. White A, Clark AJL. The cellular and molecular basis of the ectopic ACTH syndrome. *Clin Endocrinol (Oxf)* 1993; 39: 131-41.
4. Maton PN, Gardner JD, Jensen RT. Cushing's syndrome in patients with the Zollinger-Ellison syndrome. *N Engl J Med* 1986; 315: 1-5.
5. Crapo L. Cushing's syndrome: a review of diagnostic tests. *Metabolism* 1979; 28: 955-77.
6. Kaye T, Crapo L. Cushing's syndrome: an update of diagnostic tests. *Ann Intern Med* 1990; 112: 435-44.
7. Howlett TA, Drery PL, Peny L, Rees LM, Wass JAH, Besser GM. Diagnosis and management of ACTH-dependent Cushing's syndrome: Comparison of the features in ectopic and pituitary ACTH production. *Clin Endocrinol (Oxf)* 1986; 24: 699-713.
8. Krenning EP, Kwekkeboom DJ, Bakker WH, Kooij PP, Oei HY, Vantlagen M et al. Somatostatin receptor scintigraphy with ¹¹¹In-DTPA-d Phe1 and (123I Tyr-3) octreotide: the Rotterdam experience with more than 1000 patients. *Eur J Nucl Med* 1993; 20: 716-31.
9. Lamberts SWJ, de Herder WW, Krenning EP, Reubi JC. A role of (labelled) somatostatin analogues in the differential diagnosis and treatment of Cushing's syndrome [editorial]. *J Clin Endocrinol Metab* 1994; 78: 17-9.
10. Phillipponneau M, Nocandie M, Epelbaum J. Somatostatin analogues for the localization and preoperative treatment of an adrenocorticotropin-secreting bronchial carcinoma tumor. *J Clin Endocrinol Metab* 1994; 78: 20-4.

Se även artikeln på sidan 964 i detta nummer.

Primär prevention av CHD gav mindre utbyte än sekundär

Dödligheten i koronar hjärtsjukdom (CHD) i USA minskade kraftigt under 1980-talet. Datorsimulering tyder på att primär prevention förklarar endast en fjärdedel av minskningen, medan 29 procent skulle bero på minskning av riskfaktorer hos patienter som redan har koronarsjukdom och 43 procent på förbättrad behandling av denna grupp.

En rad livsstilsfaktorer i USA utvecklades gynnsamt under perioden; allt färre rökte, och kolesterol- och blodtrycksnivåerna sänktes. Två andra viktiga faktorer – brist på fysisk aktivitet och övervikt – ändrades däremot inte.

Visserligen minskade dödligheten i koronar hjärtsjukdom i USA med 3,4 procent per år under 1980-talet, men prevalensen av koronarsjukdom minskade avsevärt mindre än incidensen. Och bland de äldre till och med ökade prevalensen.

Eftersom allt fler koronarsjuka lever allt längre är det möjligt att den åldersjusterade dödligheten i sjukdomen snart kommer att öka igen.

JAMA 1997; 277: 535-42.

Inte väsentligt höjd cancerrikt i studie om kalciumblockerare

Vi har inte funnit tecken på väsentligt ökad risk för cancer som följd av bruk av kalciumblockerare jämfört med betablockerare, konkluderar en grupp amerikanska forskare som studerat 446 cancerfall och 1 750 kontroller. De hade bättre kontroll än i tidigare studier över vilka medel de undersökta faktiskt tagit mot hypertoni, dock endast under fyra år före cancerdiagnosen. Enbart patienter med (utöver diuretika) en typ av läkemedel – kalciumblockerare, ACE-hämmare respektive betablockerare – ingår i analysen.

I en tidigare »larmstudie», som byggde på 61 cancerfall, redovisades en relativ risk för cancer på 2,02 för kalciumblockerare jämfört med betablockerare.

I den nya studien, som finansierats av läkemedelstillverkare, noteras en svagt förhöjd relativ risk för alla cancer typer på 1,27 för kalciumblockerare. Risktalet var emellertid inte högre för dem som använt kalciumblockerare under längre tid, vilket enligt forskarna inte tyder på ett orsakssamband.

Lancet 1997; 349: 525-8.

Eliminering av H pylori minskar återfall av magsår

Eliminering av *Helicobacter pylori* minskar kraftigt risken för återfall i magsårssjukdom under ett år, även med en regim (omeprazol plus amoxicillin) som är mindre effektiv än den trippelbehandling som rekommenderas idag. Det visar en brittisk randomiserad dubbelblind-studie av 107 magsårspatienter infekterade med *H pylori*.

Patienterna valdes ur en grupp på 172 med förmodad benign magsårssjukdom, men så många som 19 visade sig ha cancer. Detta visar att uppföljning med endoskopi är väsentlig. 24 var inte infekterade med *H pylori*, och ytterligare 22 föll bort av andra skäl.

Av de studerade fick 35 enbart omeprazol och 72 dessutom amoxicillin. I den förra gruppen fick 49 procent återfall inom ett år och i den senare 22 procent. Återfallsfrekvensen bland dem som befriats från *H pylori* var 7 procent mot 48 procent bland de fortsatt infekterade.

Eftersom det nu finns både effektiva icke-invasiva metoder för att spåra infektion med *H pylori* och effektiva regimer för att slå ut bakterien borde det vara kostnadseffektivt att sätta in denna behandling också vid dyspepsi med *H pylori*, understryker en skribent som kommenterar en analys av de kliniska och ekonomiska konsekvenserna av dyspepsibehandling. Ett så utbrett bruk av antibiotika kan emellertid öka resistensproblemen, och skada den normala skyddande tarmfloran.

BMJ 1997; 314: 565-8; *Ann Intern Med* 1997; 126: 280-91, 315-6.

Hälsa för alla – dags att ompröva WHO-strategin

Klyftan mellan rika och fattiga vidgas, megastäderna ökar liksom miljöhoten. Tobaksrelaterade sjukdomar och HIV/aids kan bli två av de viktigaste döds- och sjukdomsorsakerna år 2020. I Afrika minskar knappast undernäring; diarréer, akuta respiratoriska sjukdomar och malaria fortsätter att döda mängder av barn i u-länderna, och infektionerna blir mer hotfulla på grund av resistensproblemen.

Detta är några av de faktorer som framtvingar en omvärdering av strategin bakom slagordet från Alma Atakonferensen 1978 om hälsa för alla. Det är dags att omprioritera våra insatser.

World Health Forum 1997; 17: 321-49.